

Mühendisin Hak ve Yetkileri

Av. Zeki İşlekel
zeki.islekel@emo.org.tr

Mühendislik mesleği hakkında Cumhuriyet döneminde ilk ve temel düzenleme olarak 3458 Sayılı Kanunu görürüz. 17 Haziran 1938 tarihli Kanun 28 Haziran 1938 tarih ve 3945 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun 1. maddesi şöyledir.

Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde mühendislik ve mimarlık unvan ve salâhiyeti ile sanat icra etmek isteyenlerin aşağıda yazılı vesikalardan birini haiz olmaları şarttır:

a) *Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk yüksek mekteplerinden verilen diplomalar;*

b) *Programlarının yüksek mühendis veya mimar mektepleri programlarına muadil olduğu kabul edilen bir ecnebi yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler;*

c) *Türk Teknik Okulu mühendis kısmı ile programlarının buna muadil olduğu kabul edilen memleket dahilindeki diğer mühendis veya mimar mekteplerinden verilen diplomalar;*

d) *Programlarının Türk Teknik Okulu Mühendis kısmı programlarına muadil olduğu kabul olunan bir ecnebi mühendis veya mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler.*

Kısaca Kanuna göre Mühendislik okulunu bitirene mühendis denir. Bu ifade ile Yasa Mühendislik mesleğinin tanımı yoluna hiç gitmemiş, bu tanımın yapılmasını açıkça öğretmeye bırakmıştır. Kanun açıkça, Türk Yüksek öğrenim mevzuatı tarafından Mühendis okulu olarak kabul edilen okuldan mezun olmuş olmayı mühendislik unvan kabul edilen Türk Yüksek öğrenimi tarafından Mühendis okulu olarak kabul edilen bir okuldan

mezun olmuş olmayı mühendis unvan ve yetkisi ile faaliyette bulunmak için yeterli saymıştır.

Ancak, mühendis unvanına sahip olmak ile Mühendis olarak faaliyette bulunmak yetkisinin birbirinden ayrılması gerekmektedir. 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu 33. maddesi ile "Faaliyette bulunan tüm mühendis ve Mimarların Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne üye olmaları ve üyeliklerini sürdürmeleri gerektiğini hüküm altına almıştır. Kanun buna tek istisna getirmiştir. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında çalışan Mühendis ve Mimarlar üye olma zorunluluğuna sahip değildir. Ancak bu durumda dahi yani üye olma zorunluluğu bulunmasa dahi kanun üye olma zorunluluğu olmayanların da üye olan meslekdaşları ile aynı sorumluluk ve yetkiye sahip olduğunu hüküm altına almaktadır.

Odaların görevleri 6235 Sayılı Kanunun 19. maddesi ile TMMOB'un görevlerinin kendi ihtisas alanı ile sınırlı olan alanlarda olarak belirtilmektedir. TMMOB'un görevleri ise 6235 Sayılı Kanunda

"a) *Bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasına karar vermek;*

Bu suretle aynı ihtisasa mensup meslek mensuplarını bir Odanın bünyesinde toplamak; merkezde idare heyeti, haysiyet divanı ve murakıplar gibi görevlilere yetecek kadar üyesi bulunmayan Odanının merkezini, Umumi Heyetin belirleyeceği yerde açmak;

b) *Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk olan ilişkilerinde*

dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak;

c) *Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmî rakamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fennî şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir.*

olarak belirtilmektedir.

6235 Sayılı Kanun dayanağını Anayasa'nın 135. maddesinden almaktadır. Anayasa 135. Maddesi ile Meslek odalarını "Kamu Kurumu" niteliğinde kabul etmiş ve kuruluş ve faaliyetlerinin Kanunla düzenleneceğini hüküm altına almıştır. Diğer taraftan 135. madde, Anayasanın Yürütme Başlığını taşıyan 2.Bölümünde IV İdare başlığı altında düzenlenmiştir. Bu anlamda Meslek Odaları bir özel hukuk tüzel kişisi değil, idare hukuku tüzel kişisidir. Odalar İdare Hukuku esaslarına göre faaliyette bulunurlar. Yani idarenin bütünlüğü ve hukukiliği esaslarına tabidirler. Yani Odanın Kanunla ve Anayasa ile verilmiş olan yetki ve görev alanlarında yapmış olduğu işlemler diğer İdari birimler için bağlayıcı olduğu gibi oda kendisi tarafından görev alanı içerisinde olmak kaydı ile yapmış olduğu işlemlerde 3. kişiler için de bağlayıcıdır.

Yine Anayasa'nın 135. maddesi ile odaların organlarını üyeleri arasından hakim gözetiminde yapacakları seçimle belirleyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm ile odaların demokratik ve Özerk yapısı ortaya konmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 1994/1 Sayılı Kararında odaların bu özelliğinden özellikle bahsetmiş ve Odalar Birliği Delege sayısının belirlenmesinde azınlığın, çoğunluğa

göre avantajlı olmasını doğuran yasa maddesini iptal etmiştir.

Keza aynı şekilde odaların özerk yapısı da önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim 6235 Sayılı Kanunun Ek-3.Maddesinde TMMOB'un Bayındırlık Bakanlığı, Odaların da ihtisaslarına göre ilgili Bakanlıkça idari ve Mali Denetime tabi buldukları belirtilmektedir. Kanun Hükmü Anayasa'da belirtilen ve kısaca Vesayet Yetkisi olarak adlandırılan yetkiye uygun olan bu düzenleme ile Görev alanında düzenleme yapma yetkisini odalara verirken, Denetleme yetkisini de ilgili Bakanlığa vermektedir. Anayasa Mahkemesi bu konuda vermiş olduğu 1984/12 Sayılı Kararında da Vesayet yetkisinin kapsamını

“Vesayet makamlarının yetkileri genellikle öğretiler: 1-İşlemlere karşı iptal davası açmak, 2-Aynı türden işlemlerin iptali için idari bir kurula başvurmak, 3-Yürürlüğe giren işlemin uygulanmasını geçici olarak durdurmak, 4-İşlemin yürürlüğü hususunda onay vermek; onayı red etmek; bazan değiştirerek onaylamak, 5-Yetkili organ ve ajanların ihmal veya temerrüdü halinde bunların yerlerine geçerek işlem yapmak, şeklinde belirtilmektedir” cümleleri ile özetlemektedir.

Belirtilen mevzuat değerlendirildiğinde mühendislerin, meslekleri ile ilgili konularda, kendi aralarından tamamen demokratik esaslara göre oluşturdukları kurullar aracılığı ile karar almak ve bu kararları uygulamak hak ve yetkisine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Merkezi idarenin

yetkisi ise olağan olmayan durumlarda müdahale etmek olarak düşünülmesi kanaatimizce yanlış değildir. Ancak son olarak hazırlanan 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Meslek İşleri Genel Müdürlüğü'nün yetkilerinin de bu kapsam da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Mühendislerin yetkileri yukarıda belirtilen konuları ve “kendi mesleklerine ilişkin düzenleme yapma yetkileri” dışında örneğin İmar Kanunu kapsamında da görev ve yetkileri belirlenmiştir.

3194 Sayılı Kanun 38. Maddesi; “..Halihazır harita ve imar planlarının hazırlanması ve bunların uygulanmasının fenni mesuliyetini; uzmanlık, çalışma konuları ve ilgili kanunlarına göre, mühendisler, mimarlar, şehir plancıları, deruhte ederler.

Yapıların, mimarî, statik ve hertürlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanmasını ve bunların uygulanmasıyla ilgili fennî mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler, mimarlar ile görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikte düzenlenecek olan fen adamları deruhte ederler..”

Hükmü ile Yapılara ilişkin projeleri hazırlamaya ve Kamu adına bu projelerin uygulamasının sorumluluğunu üstlenmeye yalnızca Mühendis ve Mimarları Yetkili kabul etmiştir.

Aynı Kanun 28. maddesi ile de Fenni Mesuliyet üstlenmeye yalnızca

Mühendislerin ve Mimarların yetkili olduğunu hüküm altına almıştır.

Keza 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 28. maddesinde de aynı yetki tekrarlanmış, Yapı Denetim Şirketlerinin ortaklarının sadece Mühendis ve Mimarlar olabileceği, Denetim Faaliyetinin de Yapı Denetim Şirketi bünyesinde yer alan Denetçi, Denetçi Yardımcısı, Kontrol elemanlarının da Mühendis ,Mimar olması koşulu getirilmiştir.

Yasal boyuttaki bu düzenlemelerin yanı sıra Elektrik Mühendisliği alanında yönetmelik bazında düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği 60. maddesinde Elektrik kuvvetli Akım Tesislerinin Elektrik Mühendisi İşletme Sorumlusu gözetim ve Denetiminde işletilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Görüldüğü üzere Mühendislik Mesleği yasal sistem ile yapacağı iş anlamında yasal bir tekel hakkına sahiptir. Söz konusu Tekel hakkı yasal sistem ile korunmuş ve emredici hukuk kuralları ile desteklenmiş ve hatta 3458 Sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında kanunda “Mühendis olmadığı halde mühendislik faaliyetinde bulunan kişiler hakkında ceza müeyyidesi konduğu gibi bu kişileri çalıştıranlar hakkında da aynı müeyyide getirilmiştir.

Mühendisler Mesleklerine ilişkin olarak tekel hakkına sahip oldukları gibi, yukarıda açıklandığı üzere Anayasanın 135. maddesi ve 6235 Sayılı Kanunun 2. maddesi gereğince meslekleri hakkında karar verme yönünde de tekel hakkına sahiptirler.

Süha Keleş'i Yitirdik

Odamız 7158 sicil no'lu üyemiz Süha Keleş 31 Ağustos 2011 tarihinde aramızdan ayrıldı.

1953 Tire-İzmir doğumlu Süha Keleş; İDMMA Elektrik Mühendisliği Bölümü'nden 1977 yılında mezun olmuştu. Serbest Müşavir Mühendis olarak görev yapan Keleş, uzun yıllar Odamız Tire Temsilciliği görevini yürüttü. Üyemizin ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.